

BOOKA.

Knjiga **189**

DEJVID SOLOJ
SVE ŠTO JE MUŠKARAC

Naslov originala
David Szalay
All That Man Is
© David Szalay, 2016.

ZA IZDAVAČA
Ivan Bevc
Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Cara Dušana 68

office@booka.in

www.booka.rs

IZVRŠNA UREDNICA

Sanja Bogičević

PREVOD S ENGLESKOG

Aleksandar Milajić

LEKTURA

Borka Slepčević

KOREKTURA

Ana Vranješ

PRELOM

Bodin Jovanović

DIZAJN KORICA

Jakov Jakovljević

ŠTAMPA

DMD štamparija

Beograd, 2023.

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene
saglasnosti izdavača.

DEJVID SOLOJ
SVE ŠTO JE MUŠKARAC

Preveo Aleksandar Milajić

Svemu ima vrijeme,
I svakom poslu pod nebom ima vrijeme.¹

¹ Biblija, Knjiga propovjednikova, 3.1. Prevod Đure Daničića. (Prim. prev.)

1

Sedamnaest, zaljubio sam se...

1

Glavna železnička stanica u Berlinu.

Mesto gde staju vozovi iz Poljske i gde su dva mlada Engleza upravo pristigla iz Krakova. Izgledaju grozno ta dva tinejdžera, iznureni su od lomatanja u vozu, mršavi i prljavi nakon deset dana putovanja Inter-rejlom. Jedan od njih, Sajmon, klonulo zuri u prazno. Zgodan je momak, visokih jagodica, ozbiljnog, bezizražajnog, nervoznog lica. Stanični bife je prepun i zadimljen u sedam izjutra, pa mora da sluša, s neodobravanjem, razgovor dvojice muškaraca za susednim stolom – jedan je, reklo bi se, Amerikanac, dok je drugi, stariji, Nemač, koji sa osmehom kaže: – Vi ste izgubili četiristo hiljada vojnika. Mi smo izgubili šest miliona.

Amerikanac kaže nešto što se ne čuje od žamora.

– Rusi su izgubili *dvanaest* miliona – mi smo ubili šest miliona.

Sajmon pali poljsku cigaretu, posmatra reč *Spiegelei*² na plastificiranom jelovniku, pa novac na stolu, čeka da ga konobar odnese. Evri izgledaju lepo, moderno, sviđa mu se font koji su dizajneri upotreбили, jednostavan, bez ukrasa.

² Nem.: prženo jaje. (Prim. prev.)

– Milion žrtava samo u Lenjingradu. *Milion!*

Svi piju pivo.

Napolju kišica počinje da kvasi sivo okruženje stanice.

Raspravljali su se s konobarom oko toga mogu li da naruče jednu kafu u dve šolje. Nisu mogli. Stoga je Sajmon morao da podeli kafu s drugom, koji je sad u telefonskoj govornici – njihovi mobilni telefoni tu ne rade – napola sakriven ispod mutne plastične kapsule dok pokušava da dozove Ota.

Učinilo mu se da je konobar u flekavom svetlocrvenom prsluku bio osoran prema njima. A prema drugima je predušretljiv – Sajmon ga prati pogledom dok se kreće unao-kolo kroz dim i žamor – prema ljudima u odelima koji čitaju novine, kao što je onaj tamo, koji podigne pogled, izveštačeno se osmehne i pogleda na sat dok mu konobar servira porudžbinu.

S razglasa počinju da se nižu obaveštenja o vozovima. Napet glas dopire odnekud spolja, gde vetar šiba perone. Dolazi u naletima, kao da neko odvrće i zavrće zvučnu slavinu.

Sajmon se već navikao na veselu melodiju koja se uvek oglasi pre nego što se prolomi taj glas

glas, i njegov odjek.

Ta kratka vesela melodija, kad se začuje, počela je da mu zvuči kao produženje njegovog umora, kao nešto unutar njega, nešto subjektivno.

Konobar se doslovno klanja čoveku u odelu.

Život na stanici nadire i kovitla se kao prljava bujica. Ljudi. Ljudi se kreću po stanici kao prljava bujica.

I opet isto pitanje:

Šta radim ovde?

Vidi da njegov drug Ferdinand spušta slušalicu.

Već danima pokušavaju da dođu do Ota. Ferdinand je pre nekoliko nedelja u Londonu upoznao mladog Nemca koji mu je rekao, verovatno pijan, verovatno ne očekujući da će se to ikad desiti, da slobodno može da boravi kod njega ako se ikad zatekne u Berlinu.

Ferdinand se vraća za sto zabrinutog lica.

– I dalje se ne javlja – kaže.

Sajmon samo puši, ćuti. Potajno se nada da se Oto neće ni javiti. Nije mu se dopadala zamisao da spavaju kod njega. On ga nije upoznao u Londonu i ne sviđa mu se ono što je čuo o njemu.

– Šta ćemo sad? – pita.

– Ne znam – odgovara mu drug. – Da mu samo banemo na vrata? – Ima Otovu adresu, ovaj zna da će njih dvojica doći u nekom trenutku tokom aprila, dogovorili su se tako iz Londona, načelno, putem poruka na Fejsbuku.

Putuju dve stanice metroom i dosta dugo traže adresu, a kad je napokon nađu – neočekivano, posredi je prljava sporedna uličica – tamo zatiču samo policajca u zelenoj uniformi. Stoji na odmorištu na zaokretu stepeništa, odmah podno vrata stana, u mutnoj svetlosti što dopire kroz prozor.

Nesigurni zašto je policajac tu,

Da nije neko ubio Ota?

njih dvojica oklevaju.

– Tag³ – kaže im. Iz njegovog tona je jasno da niko nije ubijen.

Kažu da traže Ota, na šta im policajac, koji očigledno zna ko je Oto, saopštava da ovaj nije tu. Nema nikog, kaže.

Čekaju.

³ Nem.: 'bar dan. (Prim. prev.)

Čekaju duže od sat, Ferdinand nekoliko puta odlazi do telefonske govornice na ulici ne bi li našao nekog ko bi mogao da zna gde je Oto, a Sajmon sedi na popločanom podu prostranog foajea pokušavajući da se izbori s *Ambasadorima*, izgužvanim izdanjem *Penguinovih* klasika koje inače tavori u zakopčanom bočnom džepu njegovog ranca. Umornim očima nalazi reči:

Živi punim plućima; sve drugo je pogrešno. Nije toliko važno šta tačno radiš sve dok imaš sopstveni život. Jer ako to nemaš, šta imaš? Previše sam star – ili bar previše za ono što vidim. Šta si propustio, propustio si, ne zavaravaj se da je drugačije. A opet svi imamo privid slobode, i zato nemoj, kao ja, da zaboraviš taj privid. Kad je bilo vreme, bio sam previše glup ili previše pametan da to shvatim, a sad mogu jedino da se vajkam jer sam pogrešio. Radi šta god poželiš sve dok ti to ne pođe za rukom. Jer to jeste bilo pogrešno. Živi, živi!

Uzima olovku iz istog džepa u kom je bila knjiga i povlači uspravnu liniju pored tog odlomka. Uz nju ispisuje na margini: *GLAVNA TEMA.*

Ferdinand se vraća, vlažan od razigrane kišice.

– Šta da radimo? – pita.

Nazad u metro.

Kiša je prestala da pada. Gledaju kroz prozor prizore koji promiču. Memorijalni ostatak Berlinskog zida, sav išaran psihodeličnim grafitima. Oni se ne sećaju tog sveta. Previše su mladi. Sunce obasjava pustu zemlju, probija se kroz prostor kojim se nekad protezao zid. Sunce. Kroz prozore vagona, kroz čipku od štroke, dodiruje Sajmonove umorne oči.

Šta radim ovde?

Šta radim ovde?

Voz klopara prelazeći preko spojnika.

Šta radim

Voz usporava

ovde?

dok ulazi u stanicu, celu na otvorenom. Varšavska ulica. Vetroviti peroni, sa svih strana okruženi pustarom.

Pustara.

April je...

Obojica obožavaju Eliota, njegovu melodičnu malodušnost. Dive se Džojosu. Žele da budu kao on, da budu spomenik. To su pisci zbog čijih su se dela sprijateljili. I zbog Šekspirovih tragedija. I *Stranca*. I zbog nedaće u kojoj su se obreli Vladimir i Estragon, kakvu sad i sami proživljavaju. Čekajući Otoa.

Varšavska ulica. Vozovi prolaze kroz bujno rastinje. Prolećni pljusak rešeta oljuštene ograde, s okolnih nadvožnjaka se prelivaju zvuci nevidljivog saobraćaja.

U Krojčbergu iznureno sedaju da ručaju.

Krojčberg je razočaranje. Trebalo je da to bude hipsterski kraj, „alternativna“ četvrt. Ferdinand je pogotovo razočaran. Sajmon stavlja hranu u lepo oblikovana usta. On u pogledu Krojčberga nije gajio nikakva očekivanja. To ga nimalo ne zanima i smatra da je njegov drug naivan – mada mu to ne kaže – što je mislio da će biti zanimljivo.

Tokom jela razgovaraju o tome koliko je sve skuplje nego u Poljskoj (obišli su Varšavu, Krakov i Aušvic), mada im se čini da više cene opravdava vrhunski kvalitet svega u Berlinu. Hrane, na primer. Halapljivo jedu.

Razgovor nekako skreće ka društvu iz škole. Maturanti su, na leto polažu prijemni ispit, nadaju se da će na jesen biti u Oksfordu. (Zato Sajmon neveselo proučava dela Henrija Džejmsa u potrazi za materijalom koji bi mogao odgovarati „međunarodnoj tematici“.)

Razgovaraju o raznoraznim ljudima – uglavnom o tome koliki su moroni – a onda Ferdinand pomene Karen Filding.

Izbacuje njeno ime kao da je posredi nešto svakodnevno, nemajući pojma da njegov drug često sanja o Karen Filding – da u tim snovima njih dvoje razgovaraju, ili razmenjuju poglede, ili se slučajno dotaknu, i da mu se po buđenju čini da još oseća dodir njene ruke, pa ga na trenutak obuzme neopisiva radost. Zapisuje te snove u dnevnik, krajnje predano, kao i stranicu za stranicom o mogućim tumačenjima i samom procesu sanjanja.

Na javi jedva da je progovorio koju reč s Karen, koja i ne sluti šta on oseća – osim ako nije primetila kako je prati pogledom dok prolazi kroz trpezariju s poslužavnikom u rukama, ili kad se sva blatnjava vraća s lakrosa. Takoreći jedino što zna o njoj jeste da živi u Didkotu – čuo je kad je nekom to rekla – i reč „Didkot“ od tog trenutka u njegovom umu ima prizvuk naročitog, tajanstvenog obećanja. Kao i njeno ime, gotovo je previše moćna da se stavi na papir, ali ipak je jedne večeri u hostelu u Varšavi, dok se Ferdinand tuširao, napisao, zbog čega mu je srce brže zakucalo: *Deluje besmisleno putovati Evropom kad je jedino mesto gde želim da budem skromni, porodični, engleski*

Olovka mu je zastala u vazduhu.

A onda je to uradio, napisao je tu reč.

Didkot.

Za njeno ime, još moćnije, još nije skupio hrabrost.

Sada kad ga je Ferdinand izgovorio, Sajmon samo klima glavom i dodaje još šećera u kafu.

Žudi da priča o njoj.

Ništa mu ne bi bilo milije nego da provede čitavo poslednje razgovarajući o njoj, ili samo da sluša kako se njeno ime iznova izgovara naglas, ta četiri sloga koji kao da u sebi

sadrže sve na ovom svetu što je vredno življenja. I zato, ne prvi put, počinje da priča o tome kako ga, kao turistu, ništa ne zadovoljava.

Ferdinand spušta pogled, meša kafu, sluša dok njegov drug nabusito razrađuje temu.

Šta turista pokušava da postigne? Da vidi znamenitosti? Da bolje upozna život? Život je svuda – ne moraš da se zlopatiš po Evropi kako bi ga pronašao...

jedino mesto gde želim da budem

Pošto mu je dozlogrdilo čak i pretvaranje da ga sluša, Ferdinand počinje da piše razglednicu. Na slici je katedrala u Krakovu, crna i šiljata. Razglednica je namenjena nekoj devojci u Engleskoj s kojom neobavezno flertuje, koja mu se povremeno prilično sviđa, s kojom bi u svakom slučaju trebalo ostati u dodiru. Smejulji se i opipava čekinje dok piše: *Obojica puštamo bradu* – to zvuči zadovoljavajuće muževno. Po završetku čita drugu šta je napisao da vidi da li ovaj odobrava. Zatim ustaje da potraži toalet.

Dosta dugo se ne vraća, a Sajmon sedi u restoranu obasjanom suncem i posmatra dim što se izvija s vrha cigarete.

Plače mu se, možda zbog umora.

Šta radim ovde?

Obuzima ga usamljenost velika kao olujni oblak. Posle deset dana na putu, Ferdinand mu manje-više neprestano ide na živce. Jedva se naterao da se osmehne čak i kad mu je ovaj pročitao razglednicu i pokazao skicu bradatog muškarca koju je nacrtao zelenom olovkom. Kako se isprskao *joopom!* pre nego što je ostavio ranac u ormariću na stanici. Kako je razmetljivo zadigao majicu da se namiriše i pokaže svetu čuperak dlaka na prsima... U tom trenutku... A pritom mu je to *drug*. Usamljenost koja ga obuzima velika je kao ogroman olujni oblak.

Dok gleda kako se dim izvija iz cigarete.
U restoranu obasjanom suncem.

*

Uveče ponovo vraćaju do stana i tamo zatiču Otovu sestru i njena dva druga odevena u kožu; jedan je sitan, lica punog pirsinga (Luc), dok je drugi dosta viši i ima brkove kao morž (Vili). Otova sestra pojma nema ko su Sajmon i Ferdinand, ali kad su joj objasnili, poziva ih da se raskomote i sačekaju Ota, koji će sigurno doći pre ili kasnije. Ona i njeni drugovi upravo odlaze, dodala je.

Kad su ostali sami, Sajmon i Ferdinand se zaista osećaju kao kod kuće. Stan je iznenađujuće velik i obilaze ga dopuštajući sebi sitne slobode, piju naizgled skup viski, zaviruju u fioke. Sajmon u jednoj fioci nalazi špil čudnih karata. Sigurno su za tarot, pomisli. Okreće jednu – na slici je ruka koja drži nekakav štap. *As der Stäbe*, piše ispod. *As štapova?* Falusni simbol, očigledno. Bez mnogo uvijanja. Kakogod. Glupost. Zatvara fioku.

*

Oko dva po ponoći Oto dolazi i zatiče ih u vrećama za spavanje na podu dnevne sobe.

Upali svetlo i vrisne.

Tek onda primeti Ferdinanda, koji je podigao glavu i škilji ka njemu, i vikne: – Jebote, čoveče, *uspeli ste!*

– Oto...

– Jebote!

– Nadam se da ne zameraš... – zausti Ferdinand.

– Šta to pričaš, jebote? – urla Oto na njega.

- Nadam se da ne zameraš što smo tu...
- Misliš da vam zameram? – viče Oto.
- Ne znam...
- Očekivao sam vas. – Još neko je s njim, izviruje mu preko ramena.
- Slušaj, pokušali smo da ti se javimo telefonom...
- Je li?
- Nisi bio tu.
- Nisam bio tu! – objašnjava Oto, ne prestajući da viče.
- A nisi se javljao na mobilni...
- Izgubio sam ga!
- O.
- Aha, izgubio sam ga – kaže Oto, najednom tiho i ojađeno. – Izgubio sam ga.

Seda na kauč i počinje da mota džoint, zbog čega se Sajmon razočara jer se nadao da će on samo ugasiti svetlo i izaći.

Oto nosi smešnu kapu i jaknu s prekratkim rukavima. Adamova jabučica mu se pomera gore-dole dok zamotava džoint. Objlašnja im da on i njegov drug cele nedelje rade kao konobari na nekom festivalu u okolini Berlina. Dok on zamotava džoint, Ferdinand ne prestaje da mu zahvaljuje što im je dozvolio da spavaju kod njega.

– Slušaj, ozbiljno, mnogo ti hvala – kaže sedeći u vreći za spavanje.

– Daj, jebote, pusti to – odgovara Oto s kauča s vlastelinskom ravnodušnošću, i dalje s kapom na glavi.

– A šta je, ovaj, s policajcem? – pita Ferdinand.

Oto kao da ga nije čuo. – Molim?

– Policajac. Znaš. – Ferdinand pokazuje glavom ka džointu koji poprima oblik u Otovom krilu.

Oto se ne potresa. – Ma ko ga jebel! – Zatim dodaje: – Baš ga briga.

- A otkud on tu?
- Moj otac – kaže Oto. – Proseravanje.
- Tvoj otac?
- Da, koji smarač. – Lizne vrh malog prsta da zagladi džoint za kraj, pa doda: – On je u vladi. Znaš...
- U vladi? – sumnjičavo pita Sajmon, tek tad progovorivši prvi put.

Oto ne obraća pažnju na njega, pali džoint.

Sajmonu se Oto od prvog trenutka nije dopao. Voleo bi da Ferdinand već jednom prestane da mu zahvaljuje. Uglavnom čuti dok puše džoint, a onda mu Oto kaže da smota još jedan i on bez ijedne reči počinje. Oto ga uporno podstiče da stavi više šita. On i Ferdinand histerično razgovaraju o zajedničkim poznanicima u Londonu. Kasnije kaže Sajmonu da smota još jedan džoint i opet ga nagovara da stavi više šita. Svi su već prilično naduvani. Neko je upalio televizor i našao nešto što bi mogao biti pornić – gole žene u žitnom polju. Sajmon ne obraća pažnju. Oto i Ferdinand se smeju. Sajmon najednom primećuje da je Otov drug otišao. Ne seća se kad se to desilo. Obuzima ga neprijatno osećanje da je sve to njegova uobrazilja, da više niko nije ni bio tu. Ona dvojica se i dalje smeju ženama u žitu, Oto žudno pilji u ekran, užagrenih očiju, napola izbačenog jezika, kao da je opčinjen.

Sajmona obuzima malaksalost. Čutke ustaje i odlazi da pronade kupatilo. Tamo, zaboravivši gde se nalazi, dugo razgleda boce šampona i navija plastičnu žabicu na popločanoj ivici kade. Zatim stoji i gleda. Zuri u navijenu plastičnu žabicu, u njeno nedužno zeleno lice. Hujanje ventilatora sve više zvuči kao ridanje.

Kad se posle dvadesetak minuta vrati u dnevnu sobu i ponovo sedne na pod, Oto ga pita: – Koliko je šita ostalo?

– Ništa – odgovara Sajmon. Dnevna soba – sva u bež i kremastim tonovima, s mnogo orijentalnih ukrasa – deluje mu nepoznato, kao da je prvi put vidi.

– Potrošio si sav šit?

Ferdinand ne može više da izdrži, počinje da se kikoće, a zatim da ponavlja: – Izvini, izvini...

– Potrošio si šit? – ponovo pita Oto, i dalje u neverici.

Ferdinand se kikoće i ne prestaje da se izvinjava.

– Da – kaže Sajmon. Pride je progoreo raskošni, svetli tepih, ali odluči da to sad ne pominje.

– Jebiga – kaže Oto, pa zatim, kao da je možda sve šala, pita: – Stvarno, sve si potrošio?

– Stvarno.

– Strašno mi je žao – kaže Ferdinand, najednom krajnje ozbiljan.

Oto uzdiše. – U redu – kaže, mada i dalje ne može to da prihvati. – Jebote – kaže posle nekoliko sekundi. – Potrošio si šit...

Sajmon se polako uvlači u vreću za spavanje i okreće im leđa. Ubrzo zaspi, a njih dvojica nastavljaju da razgovaraju.

*

Sutradan odlaze u Potsdam. Tamo je ono što je Sajmon jedino želeo da vidi kad dođu u Berlin – palata Sansusi.

Napuštaju potsdamsku stanicu, prolaze kroz kitnjastu zelenu kapiju. Zatim produžavaju širokim prilazom između niskih drvoreda i stižu do palate na vrhu terasastog brežuljka. Fontana u podnožju padine baca vodu visoko u vazduh, beli kameni kipovi stoje raštrkani po parku – muškarci koji siluju žene, ili se tuku jedni s drugima, ili dostojanstveno zure u daljinu, svi zaleđeni u pozi pritajenog ludila,

zamrznuti među tihim živicama ili nadomak nepokretnih površina ukrasnih jezeraca.

Sajmon luta kroz taj predeo, prolazi dugačkim pravolinjskim stazama između drvoreda, s fontanama na mestima gde se ukrštaju i zidovima na kraju, ispunjen ushićenjem.

Nalaze kafić gde mogu da popiju čaj i sedaju na metalne stolice u bašti. Objašnjava da čitav taj park, slično Bahovoj muzici, odražava prirodni poredak ljudskog uma.

Ferdinand jede kolač i žali se kako mu je bubuljica na leđima isflekala košulju.

Sajmon ima sličan problem, ali to ne pominje. (Pored toga što se svojski trudi da ne pokazuje telo pred drugom.) Spušta *Ambasadore* i počinje da priča Ferdinandu o Fridrihu Vilhelmu, ocu Fridriha Velikog, o tome koliko je bio opsednut svojim stražarima – kako su svi morali da budu izuzetno visoki, kako je pomno vodio računa o svakom detalju na njihovim uniformama i da je, kad se ne oseća dobro, voleo da ih posmatra kako marširaju. Priča je nasmejala Ferdinanda. – Fenomenalno – kaže dok prstom omazuje ostatke krema s tanjirića. Sajmon spokojno dovršava čaj i ponovo uzima knjigu. Kasno je popodne i jedva su našli slobodan sto. Senke kipova protežu se preko besprekornih travnjaka.

– Šta ćemo večeras? – pita Ferdinand.

Sajmon ne diže pogled s knjige, samo jedva primetno slegne ramenima.

Otova sestra, koja je bila u stanu kad su se probudili, pozvala ih je da se pridruže njoj i njenim drugovima Lucu i Viliju u noćnom provodu. Ferdinand sad nabacuje tu mogućnost. Sajmon i dalje svesno ostaje uzdržan. Pomisao da provede večer s Otovom sestrom i njenim pajtašima ispunjava ga nečim na ivici straha, nalik drhturavoj panici. – Oni su moroni, zar ne? – kaže, i dalje zureći u knjigu. Veći deo dana

proveli su smejući se Lucu i Viliju, njihovoj kožnoj odeći i pirsinzima, Lucovom kreštavom smehu i Vilijevim turobnim brkovima.

– Čini mi se da nisu loši momci – čežnjivo kaže Ferdinand. Poslednjih deset dana jedino društvo bio mu je Sajmon. – A Otova sestra je baš fina.

– Je li?

– Zar nije?

– Ona je u redu – objavljuje Sajmon dok okreće stranicu. – Valjda.

– Uostalom, šta nam drugo preostaje? – pita Ferdinand i usiljeno se nasmeje.

– Ne znam.

– Mislio sam da makar odemo s njima na piće – nastavlja Ferdinand. – Pa nisu baš toliko loši.

– Koliko je sati?

– Vreme je da pođemo.

– Stvarno? – kaže Sajmon i osvrće se da pogleda sad već senovit park. – Sviđa mi se ovde.

Na kraju ipak provode deo večeri s Otovom sestrom, Lucom i Vilijem. Sajmon kao da je čvrsto rešio da ne uživa. Dok ostali razgovaraju, samo sedi, toliko namrgođen da Ferdinandu na kraju postane neprijatno zbog njegovog prisustva – uzdržanog, zlovoljnog momka koji pijucka domaće vino. Nalaze se u nekom hipi lokalu u Krojčbergu, sede u bašti, ispod drveta čiji cvetovi mirišu kao sperma.

– Šta je tvom drugu? – pita Luc Ferdinanda, nagnuvši se da to šapne uz zveket pirsinga. – Je li dobro? – Luc je smeđokos i ružan.

– Ne znam – kaže Ferdinand, dovoljno glasno da Sajmon čuje, mada se pretvara da ništa ne primećuje. – Uvek je takav.

- Onda je sigurno zabavan saputnik.
- Ferdinand se samo nasmeje.
- To je zato što je stidljiv, zar ne? – kaže Luc.
- Možda.
- Siguran sam da je dobro.
- Naravno – kaže Ferdinand. – Veoma je inteligentan.
- Ne sumnjam.
- I veoma zabavan ponekad.
- Je li?
- Stvarno.
- Ko bi rekao – kaže Luc.

S druge strane, njegov drug Vili je ćutljiv gotovo kao Sajmon, i isto se tek ponekad osmehne, tako da se veći deo večeri svodi na Ferdinanda, Luca i Otovu sestru. Naravno, priča se o mestima koja su Ferdinand i Sajmon dotle obišli, i šta su tamo radili – o znamenitostima koje su posetili, pretežno verske prirode. Luc na to pobesni. – Sva ta sranja možete da radite kad budete stariji! – negoduje. – *Sad* vam to ne treba! Šta ćete u *crkvama*? Idite tamo kad osedite. Koliko godina imate vas dvojica? – pita.

Oni mu kažu: sedamnaest.

– Još ste tako mladi – kaže on razneženo, mada je uvrh glave deset godina stariji od njih. – Zabavljajte se, važi? Važi?

2

Zabavljajte se.

Noćni voz za Prag. Nema ni jednog jedinog slobodnog sedišta, pa zato moraju da spavaju na podu ispred toaleta, gde ih svaki čas neko šutne u prolazu.

Čim je svanulo, ustaju da potraže nešto za jelo.

Napolju promiču zatalasani predeli obasjani ljupkom jutarnjom svetlošću.

Borove šume obavijene sivkastom izmaglicom.

Sajmon još razmišlja o snu koji je sanjao tokom noći provedene na podu. Imao je veze s nečim što je u jezeru, nečim njegovim. Zatim je s nekim iz škole razgovarao o Karen Filding. Taj je upotrebio neku čudnu reč, reč koja možda uopšte ne postoji. A onda se mimoišao s Karen Filding na uzanim vratima i oborio pogled, a kad ga je podigao, ona mu se nasmešila. Probudio se ispunjen, makar na trenutak, neizrecivom radošću.

– Izgledaš potpuno skenjano, ortak – kaže mu Ferdinand kad je seo prekoputa njega u vagon-restoranu.

– Stvarno?

– Mislim... jesi li dobro? Ne izgledaš baš najbolje.

Ferdinand, razmišlja on, očigledno pokušava da sve izgledi.

Prethodnog dana su se sporečkali oko daljeg toka putovanja.

Sajmon je hteo da pođu ranim vozom u Prag. Ferdinand je bio protiv. Hteo je da iskoriste Otovu ponudu da im pokaže kakav je provod u Berlinu.

Sajmon je, kao i obično, ćutanjem isterao svoje, a onda se ispostavilo da je naumio da svrate do Lajpciga kako bi otišli na Bahov grob.

Ferdinand se osećao kao da mu je to zastajanje u Lajpcigu nametnuto manje-više na prevaru, a sve se završilo kao grozno iskustvo. Deset sati vrzomanja po stanici i okolnim ulicama zamazanim dizelom – sledeći voz za Prag polazio je tek u gluvo doba noći – a sve to zarad nekoliko minuta u ledenoj Crkvi Svetog Tome, koju je čak i Sajmon opisao kao „neopevano bezličnu“.

Na kraju su oko ponoći, ne razgovarajući jedan s drugim, seli na peron da čekaju voz, dok je nekoliko mladih nemačkih hrišćana pevalo pesme kao što su „Let It Be“ i „Blowing in the Wind“, a kiša promicala kraj visokih svetiljki i zasipala mračne šine.

Sajmon kao da nije primetio ni da su se posvađali, a kamoli nastojanja svog druga da narednog jutra sve izgladi.

Gleda kroz prozor, nisko sunce mu obasjava skladan profil, šake mu blago podrhtavaju nakon grozne noći.

– Za sat stižemo u Prag – kaže Ferdinand.

– Je li? – Odnekud mu se u mislima stvorio prizor, slika ljudskog života u vidu mehurića koji se uzdižu kroz vodu. Promiču u nizovima i naletima, dotiču se i mešaju, ali svaki ostaje jasno izdvojen dok se iz dubine uzdiže ka svetlosti, da bi tek na površini prestali da postoje kao zasebna tela. U vodi su postojali fizički, pojedinačno, a u vazduhu su deo vazduha, deo beskrajne celine, neodvojivi od svega ostalog.

Da, razmišlja Sajmon dok žmirka ka suncu što se probija kroz izmaglicu, i suze počinju da mu naviru na oči, tako to ide – život i smrt.

– Šta misliš, gde da odsednemo? – pita Ferdinand.

– Ne znam.

– Hostel?

– Važi – kaže Sajmon i dalje posmatrajući predele i izmaglicu koja se diže.

Sve se dešava veoma brzo. Muškarci očajničkog izgleda čekaju na peronu. Osmatraju prozore vagona dok se voz zauzavlja. Počinju da se tiskaju oko dvojice engleskih tinejdžera dok ovi još nisu ni sišli s čeličnih stepenika i već nekoliko minuta kasnije voze se u škodi starijoj od njih, čiji motor zuji kao osa dok izbacuje obilne količine plavičastih izduvnih gasova. Isparenja mirišu omamljujuće, slatkasto. Kao i drveće u cvatu. Pored maternjeg jezika, njihov vozač zna samo nekoliko reči na nemačkom. – *Zimmer frei, zimmer frei*⁴ – navaljivao je na stanici pre nego što im je doslovno oteo rančeve iz ruku i zaždio ka automobilu.

Voze se dvadesetak minuta, mahom uzbrdo (i stoga veoma, veoma sporo), do ozelenelog predgrađa, ispucalim ulicama između izbledele kućeraka u malenim dvorištima, sve dok se napokon ne zaustave kod prizemne kuće ispred koje su drvo i prilazna staza, zamazana i lepljiva od opalog cveća. Vozač tu živi sa svojom ženom, koja natuca engleski.

Po izlasku iz škode dočekuje ih pesma ptica, a onda se pojavljuje i ona, i oduševljeno, gotovo nestrpljivo, otvara škripavu kapiju. Ima četrdesetak godina i izgleda kao da je tek ustala iz kreveta. Zlatnosmeđa kosa joj je razbarušena i

⁴ Nem.: Sobe za izdavanje, sobe za izdavanje. (Prim. prev.)

zapuštena, a na sebi ima kućnu haljinu od žutog frotira i plave plastične sandale. Polazi u tim plavim sandalama stazom zastrvenom cvetovima, ide kroz prošaranu hladovinu koja joj stvara tačkice svetlosti na glatkom licu, smeši se, ljubi mlade goste u jedan i drugi obraz. Zatim ih žurno uvodi u kuću i pokazuje im gde će spavati: krevet za jednu osobu i prljavi dušek od sunđera na podu, prozor zaklonjen lišćem. Osmehuje im se dok umorno posmatraju sobu. – Može? – pita.

Kaže im da ostave stvari tu i da joj se pridruže na doručku. Polaze za njom kroz hodnik u kom je veš-mašina, pored nečega što izgleda kao ogavno kupatilo, sve do kuhinje.

Sajmon još razmišlja o onom snu iz voza dok s drugom ulazi u kuhinju. Deluje mu stvarnije od mesta gde se trenutno nalazi, od veš-mašine kraj koje je upravo prošao, od suncem obasjane kuhinje u kojoj mu neko kaže da sedne.

jedino mesto gde želim da budem

Ona sad nešto radi, u ovom trenutku ona radi nešto dok on seda za mali kvadratni sto u kuhinji obasjanoj suncem. I osmeh koji mu je uputila u snu deluje mu stvarnije od te žene koja sad vadi namirnice iz frižidera dok objašnjava zašto su time što su izabrali da odsednu kod nje doneli ispravnu odluku.

Osmeh koji mu je uputila u snu. Možda ga je samo naslutio. Njeno lice mu se nije smešilo. Naprotiv, bilo je potpuno ozbiljno. Ali te oči, modre kao u lutke, bile su ispunjene nežnošću i naprosto je znao da mu se ona osmehuje. A onda se probudio, osvanuo u vozu, u grozničavom kloparanju točkova.

Objašnjava im da je ne zanima novac, da ne izdaje sobu zbog toga. Naprosto voli da se druži, da pomaže ljudima. Učiniće sve što može da im pomogne. – Ja ću da pomognem vama – kaže im. Kuća, priznaje, nije baš u centru grada, ali

garantuje im da se lako stiže donde. Objasniće im kako, i dok njih dvojica jedu, ona rasklapa mapu grada na kuhinjskom stolu i prstom pokazuje kako da stignu do stanice metra, mada bi se reklo da se veći deo putanje pruža duž pregiba, tamo gde je papir iskrzan i nečitljiv.

Piju šljivovicu iz čašica u obliku žira, vazduh je siv i opor od duvanskog dima. Dok se nadvija nad pohabanu veliku mapu Praga s delovima grada označenim različitim bojama, ne obazire se naročito na to šta joj se dešava s kućnom haljinom, ispod koje nosi nešto – ili ne nosi ništa – što je Ferdinand uočio i odmah pokušao da stavi to drugu do znanja pohotnim osmehom i trzajem glave, baš u trenutku kad njen muž ulazi, vadi cigaretu iz malih usta i kaže nešto na češkom.

Ona čak i ne diže pogled s onog što radi – okrnjenim noktom pokazuje neku krivudavu ulicu na mapi – samo mu rukom da znak da ode, nakon čega sledi kratka i žučna svađa.

Ferdinand se i dalje pohotno smejuje.

Ona je i dalje nagnuta iznad mape.

Muš stoji tamo trenutak-dva, cepteći od nezadovoljstva. Zatim izlazi, a ona im kaže da je otišao na posao. Objasnjava im da je nekad bio profesionalni fudbaler, a da je sad nastavnik fizičkog.

Zatim sedne, zapali još jednu cigaretu i spusti ruku Sajmonu na koleno. (Iako je ćutljiv, izgleda da joj se veoma dopao.) – Moj muž – kaže – on ne zna ništa osim fudbal. – Zatim zastane. Ruka joj je i dalje na njegovom kolenu. – Ti razumeš mene?

– Da – kaže on.

Onako neispavanog posle grozne noći, rakija ga je potpuno ošamutila. Nije baš sasvim siguran šta se dešava, šta ona to priča. Sve mu izgleda neobično živopisno – kuhinja puna sunca, slike mačića na zidu, plave oči fudbalerove žene,

njena koža nalik pergamentu. Njeno piljenje ga ispunjava nelagodnom. Spušta pogled i shvata da vidi njena uska, gola kolena.

Ponovo njene oči.

– On ne zna ništa osim fudbal – ponavlja ona. Sajmon zuri u njena usta dok to izgovara. – Ti razumeš mene. – Ovog puta to ne zvuči kao pitanje. Više kao zapovest.

– A vi mladi momci – kaže im s veselim osmehom dok ponovo uzima bocu rakije – vi volite sport?

– Ja volim – kaže joj Ferdinand.

– Da?

– A Sajmon ne.

– To nije istina – nabusito promrmlja Sajmon.

Ona kao da to nije čula. Okreće se ka njemu. – Ne? A šta ti voliš? Šta ti voliš? Ja mislim da ja znam šta ti voliš! – A onda mu ponovo spusti ruku na koleno i prasne u smeh.

– Sajmon voli knjige – kaže Ferdinand.

– O, ti voliš knjige! To je *lepo*. Ja volim knjige! O – stavlja ruku na srce – ja mnogo volim knjige. Moj muž, on ne voli knjige. Njega ne zanima umetnost. Tebe zanima umetnost, rekla bih.

– Njega zanima umetnost – potvrđuje Ferdinand.

– O, to je *lepo*! – Zatim uzdahne, ne skrećući pogled sa Sajmona. – Lepota – kaže. – Lepota, lepota. Ja živim za lepotu. Dođi da ja pokažem tebi.

Ushićeno ga odvodi do slike koja visi u hodniku. Jednolični, beživotni pejzaž naslikan ružnim, drečavim bojama. Kaže mu da je tu sliku kupila u Veneciji.

– *Lepo* – kaže on.

Zatim neko vreme stoje u tišini.

Dok zuri u tu odvratnu malu sliku, svestan je da ona stoji tik do njega, i njene tople i teške šake na svom ramenu.

– Tvoj drug – kaže zatim Ferdinandu i pali novu cigaretu
– on razume. – Ponovo su svi u kuhinji.

– On je veoma inteligentan – kaže Ferdinand.

– On razume lepotu.

– Svakako.

– On živi za lepotu. On je kao ja. – A zatim ponavlja, dok odvrće zapušač s boce rakije: – Moj muž, on ne zna ništa osim fudbal.

– Najlepši sport – našali se Ferdinand.

Ona se nasmeje, mada nije jasno da li je shvatila šalu. – Ti voliš fudbal? – pita ga.

– Da budem iskren, draži mi je ragbi – kaže on.

Zatim pokušava da joj objasni šta je ragbi, a ona puši i sluša, povremeno ubaci pokoje pitanje iz kog je jasno da ama baš ništa nije razumela.

– Onda to liči na fudbal? – pita dok rasteruje dim rukom posle nekoliko minuta detaljnog objašnjavanja.

– Uh. U neku ruku – kaže Ferdinand. – Da.

– A devojke? – pita ona. – Da li volite devojke?

Ferdinandu je zbog tog pitanja manje neprijatno nego Sajmonu, pa zato posle kratke zadržke odgovara: – Naravno da volimo devojke.

Ona ponovo prasne u smeh. – Pa naravno!

Zatim pogleda Sajmona, koji zuri u površinu stola, pa mu kaže: – Ti ćeš da nađeš mnogo devojaka u Pragu.

Dok stoje između pocrnelih kipova i radoznalih turista na Karlovom mostu, Sajmon kaže da mu sve to izgleda kao Diznilend bez duše.

U Katedrali Svetog Vida lutaju unaokolo kroz blagu svetlost i jedva osetan miris polira za drvo. Sajmon ugleda plakat za izvođenje Mocartove *Mise u c-molu* baš tu i tog

popodneva, što ga neznatno odobrovolji, i nakon što su kupili karte, sedaju u baštu tipičnog turističkog kafića kraj katedrale da sačekaju.

Ferdinand pali cigaretu, što je neuobičajeno za njega, Sajmonov *filip moris*. Dok mu drug objašnjava koliko se gnuša Praga, on primećuje dve devojke za obližnjim stolom. Možda nisu lepotice kakve im je stanodavka obećala, ali mogu da prođu. Jedna je čak i više od toga. Pokušava da čuje šta govore, da sazna koji je jezik posredi. Očigledno nisu Čehinje.

– Kako iko može da bude srećan kao turista? – govori Sajmon. – Povazdan bazaš unaokolo, ne znaš kud da se deneš, većito tražiš nešto...

– Baš si dobro raspoložen.

– Nisam loše raspoložen, samo kažem...

Izgleda da su devojke Engleskinje. – A šta kažeš za njih? – tiho ga pita Ferdinand.

– Šta s njima? – pita Sajmon.

– Pa?

Sajmon pravi grimasu, nešto između bola i nestrpljenja.

– Ma daj! – kaže Ferdinand. – Nisu toliko loše. Ništa im ne fali. Bolje su od onih u Varšavi.

– Pa, ako je to merilo...

– Ma ja više *nemam* merila. – Ferdinand se smeje. – Pozvaću ih da nam se pridruže.

Sajmon ispušta nestrpljiv uzdah i drhtavim rukama pali još jednu cigaretu. Gleda kako Ferdinand sa zavidnom lakoćom prilazi devojkama i počinje razgovor. Pokazuje ka stolu za kojim Sajmon sedi, na šta on brzo skreće pogled i počinje da zuri u umirujuće pocrnelo gotsko zdanje Svetog Vida. Još posmatra katedralu, ili se pretvara da to radi, kad začuje kako Ferdinand kaže: – Ovo je moj drug Sajmon.